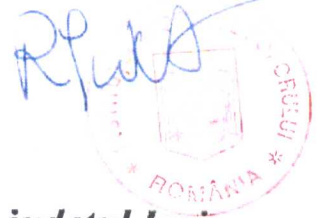

Aprob

Avocatul Poporului

Renate Weber

Raport

privind vizita desfășurată la Penitenciarul Iași, județul Iași

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare.**
- 2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare.**
- 3. Recomandări.**

1. Cadrul general și organizarea vizitei.

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în data de 18.04.2024, a fost efectuată o vizită la Penitenciarul Iași, județul Iași, având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna [redacted] și domnul [redacted], consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, domnul [redacted], doctor și doamna [redacted], psiholog, colaboratori externi, precum și domnul [redacted], reprezentant al organizației neguvernamentale Asociația Alternative Sociale Iași.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată.

La data efectuării vizitei în Penitenciarul Iași erau custodiate 643 persoane private de libertate (4 minori, 20 tineri și 619 majori), la o capacitate legală de 410 locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 157% din capacitatea legală. Drept urmare, secțiile de cazare prezentau un indice de supraaglomerare, cuprins între 117%-184%. Persoanele private de libertate erau doar de sex masculin, fiind dispuse pe regimuri după cum urmează: 105 deținuți - regim de maximă siguranță, 180 deținuți - regim închis, 192- arestați preventiv și carantină, 84 – regim deschis și 82 - regim semideschis.

Având în vedere aspectele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră că este imperios necesară gestionarea supraaglomerării din Penitenciarul Iași, motivat de faptul că aceasta este sursa unor probleme grave în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și trei directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct reintegrare socială și director adjunct economico-administrativ).

Activitatea Penitenciarului Iași era asigurată de un număr de 493 de angajați ai Administrației Naționale a Penitenciarelor, însă **în statul de funcții au fost identificate 103 posturi vacante, dintre care cele mai numeroase se înregistrau la sectorul siguranța deținerii și regim penitenciar, la domeniul medical, precum și la Direcția Reintegrare Socială.** Conform informațiilor primite de la personalul Penitenciarului Iași, la data efectuării era în desfășurare un concurs pentru postul de asistent medical farmacie. Având în vedere acest aspect, **membrii echipei de vizitare consideră necesar să se ia măsurile legale pentru ocuparea posturilor vacante din sectorul operativ, medical și psihosocial, necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Iași.**

Conform informațiilor primite de la personalul unității, în vederea desfășurării procesului de pregătire și dezvoltare de competențe profesionale ale polițiștilor de penitenciare în domenii de activitate sau calificări specifice sistemului penitenciar, în perioada 2023-2024, au fost desfășurate cursuri de pregătire profesională cu personalul unității, precum: cursuri de comunicare, psihologie și dezvoltare personală; convocări tematice cu personalul de specialitate; programe de instruire privind aplicația IMSEWEB; programe de mentoring și jobshadowing; stagii de formare "leadership și teambuilding"; instruire privind siguranța deținerii și regim penitenciar. **Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare apreciază activitatea de pregătire și dezvoltare de competențe profesionale din Penitenciarul Iași, opinând că este oportună desfășurarea în mod permanent de instruirii și formări profesionale cu privire la gestionarea situațiilor neprevăzute, precum și la legislația națională și internațională privind drepturile omului.**

Sectorul de deținere al penitenciarului cuprindea 2 pavilioane (corpurile de deținere B și D), fiind organizate pe 5 secții de deținere, cu regim de maximă siguranță, regim închis, regim semideschis și regim deschis, precum și arest preventiv, infirmerie și carantină.

Baza materială a Penitenciarului Iași mai era formată și din clădiri administrative, sector vizite, cameră pentru vizite intime, atelier de tâmplărie, cabinet medical, infirmerie, bloc alimentar, curți de plimbare.

Penitenciarul era racordat la sistemul centralizat de distribuție a apei și la canalizare. Apa caldă era distribuită zilnic după un program adus la cunoștința persoanelor private de libertate. Energia electrică era distribuită din sistemul centralizat, iar noaptea funcționa doar iluminatul de veghe. Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și dezinfecția se făceau periodic sau la cerere de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii. Conform informațiilor furnizate de către personalul penitenciarului, s-au efectuat acțiuni de dezinsecție și deratizare conform O.M.S. nr. 119/2014 în toate spațiile unde deținuții au desfășurat activități (dezinsecția trimestrial, deratizare semestrial), **prezența insectelor în camere fiind direct legată de starea de igienă individuală și/sau colectivă pe care deținuții o păstrează în camerele de deținere. Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue acțiunile de dezinsecție, dezinfecție și deratizare, ori de câte ori este nevoie, precum și activitățile de consiliere a persoanelor private de libertate cu privire la obligația conținută la art. 81, litera d) din Legea nr. 254/2013 care prevede că deținuții au obligația "să respecte regulile de igienă individuală și colectivă în camera de deținere și în alte spații comune."**

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Iași, **acestea au fost apreciate ca fiind insuficiente pentru cheltuielile care implică Cheltuieli de personal și Bunuri și Servicii.** Spre exemplu, **pentru luna martie 2024, suma asigurată de A.N.P. a reprezentat doar 9,6% din necesarul lunar, deși în alte luni din anul 2024 sumele asigurate au reprezentat circa 85% din necesar.** Urmare acestui fapt, **Administrația Națională a Penitenciarelor a înaintat un memorandum către Guvernul României pentru asigurarea sumelor necesare în vederea asigurării activității în condiții normale,** motivat de faptul că **subfinanțarea este existentă la nivelul întregului sistem penitenciar, nu doar la Penitenciarul Iași.** Cu privire la acest aspect, **membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru asigurarea fondurilor suficiente desfășurării în bune condiții a tuturor activităților din cadrul Penitenciarului Iași (îmbunătățire condiții de cazare pentru persoanele private de libertate, lucrări de consolidare, modernizare și extindere clădiri, îmbunătățire condiții de lucru pentru personal, alte cheltuieli personal și bunuri și servicii etc.).**

Cu toate acestea, în perioada 2023-2024, în Penitenciarul Iași au fost efectuate o serie de reparații curente la blocul alimentar (decatat tavanul, refăcut tencuieli și finisaje cu glet, refăcut instalații sanitare, instalații de scurgere și alimentare cu apă, instalație electrică, refăcut pardoseala din sala marmitelor și placajele cu gresie și faianță, demontare hote etc.) și au fost achiziționate diverse echipamente: masă de inox, raft inox, lampă antiinsecte, bloc tocător, rastel, aragaz, plită de gătit, mașină de spălat profesională, mașină de curățat cartofii, dulap frigorific, cuptor pe gaz și cuptor electric, marmită electrică, spălător vase mari, tigaie basculantă etc.

Totodată, la momentul efectuării vizitei, se desfășurau lucrări la obiectivul "Consolidare, modernizare și extindere Corp A", în urma căruia se vor asigura 210 locuri de cazare conforme cu standardele în vigoare pentru deținuți din regimul deschis.

De asemenea, se efectuau lucrări de reparații la grupurile sanitare pentru personal, acestea fiind într-o stare avansată de deteriorare, cu țevi ruginite, instalații sanitare vechi, precum și pardoseli și placări sparte. **Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că este necesar să fie continuate și finalizate acțiunile la obiectivul "Consolidare, modernizare și extindere Corp A", precum și repararea și igienizarea grupurilor sanitare pentru personal.**

În primul pavilion de cazare (corpul de deținere B) se aflau secțiile cu regim de maximă siguranță, închis și arest preventiv, fiind cuprinse și cabinetul medical, cabinetul stomatologic, infirmeria, cabinet psiho-social, birouri supraveghetori. **Gradul de ocupare din secțiile E.7, E.8 și E.9 varia între 117% și 184%, iar camerele vizitate erau dotate doar cu mobilierul strict necesar (paturi, băncuțe, televizoare), iar supraaglomerarea era evidentă, astfel că în camere de aproximativ 16 mp erau cazate 6, sau chiar 10 persoane.** În majoritatea camerelor lenjeriile erau curate, însă se simțea un **miros neplăcut, pardoselile fiind murdare.**

Conform informațiilor furnizate de către personalul unității, cu privire la păstrarea igienei, săptămânal s-a asigurat spălatul efectelor personale la spălătoria unității, s-a distribuit prin asistentul de igienă pastile dezinfectante (clorigene), lunar s-au distribuit materiale pentru curățenia spațiilor și materiale de igienă personală, trimestrial se efectuează câte o acțiune de dezinfecție a spațiilor și,

suplimentar, o dezinsecție a bagajelor individuale la magazia unității, iar semestrial are loc câte o acțiune de deratizare.

Din discuțiile cu deținuții, a reieșit că **aceștia erau nemulțumiți de condițiile de cazare și supraaglomerare, de prezența insectelor dăunătoare și de starea necorespunzătoare a băilor. Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că este necesar să fie continuate acțiunile de gestionare a supraaglomerării, de igienizare a camerelor de deținere, precum și de efectuare a operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare (cu verificarea eficienței substanțelor folosite).**

Al doilea pavilion de cazare (corpul de deținere D) era destinat persoanelor private de libertate încadrate la regimul deschis și semideschis, fiind construit în anul 2012, cu trei nivele (P+2). **Gradul de ocupare din secția E.10 era de 150%, iar în secția E.11 era de 146%, supraaglomerarea fiind evidentă.** Pavilionul era dotat cu sală de mese cu mobilier încastat în paviment, aceasta fiind folosită de către persoanele private de libertate cazate în pavilion. **Majoritatea camerelor vizitate erau dotate cu mobilierul strict necesar (paturi, băncuțe, televizoare), erau ocupate de 4 până la 10 persoane (în funcție de suprafața acestora), iar starea de igienă a camerelor era mai bună decât în primul pavilion. De asemenea, ferestrele camerelor erau mari, astfel încât asigurau aerisirea și lumina naturală în camere. Majoritatea băilor erau murdare, cu umezeală, mucegai și miros neplăcut. Membrii echipei de vizitare consideră necesar să se întreprindă măsuri pentru gestionarea supraaglomerării și pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu mobilierul necesar pentru păstrarea bunurilor și obiectelor personale, precum și continuarea acțiunilor de igienizare a băilor și camerelor de cazare.**

Referitor la starea disciplinară în rândul persoanelor private de libertate, conform informațiilor primite de la personalul instituției, în anul 2023 au fost întocmite 628 rapoarte de incident, fiind aplicate 416 sancțiuni, după cum urmează: avertisment – 55; suspendarea dreptului de a participa la activități culturale, artistice, sportive, pe o perioadă de cel mult 1 lună – 43; suspendarea dreptului de a presta o muncă, pe o perioadă de cel mult 1 lună – 5; suspendarea dreptului de a primi și cumpăra bunuri pentru cel mult 2 luni – 149; suspendarea dreptului de a primi vizite pentru o perioadă de cel mult 3 luni - 114; izolarea pentru maxim 10 zile – 50. După contestarea rapoartelor de incident și a sancțiunilor aplicate, au fost clasate 10 rapoarte de incident și anulate 202 sancțiuni.

De asemenea, în primul trimestru al anului 2024 au fost întocmite 159 rapoarte de incident, fiind aplicate 103 sancțiuni, după cum urmează: avertisment – 5; suspendarea dreptului de a participa la activități culturale, artistice, sportive, pe o perioadă de cel mult 1 lună – 13; suspendarea dreptului de a presta o muncă, pe o perioadă de cel mult 1 lună – 3; suspendarea dreptului de a primi și cumpăra bunuri pentru cel mult 2 luni – 31; suspendarea dreptului de a primi vizite pentru o perioadă de cel mult 3 luni - 42; izolarea pentru maxim 10 zile – 9. După contestarea rapoartelor de incident și a sancțiunilor aplicate, au fost clasate 18 rapoarte de incident și anulate 28 de sancțiuni.

Din verificările efectuate de echipa de vizită s-a constatat că era respectată procedura constatării abaterilor disciplinare. Astfel, incidentele de pe secțiile de deținere erau raportate de

către personalul de pază șefilor de secție, care declanșau procedura disciplinară prin înaintarea raportului de incident comisiei de disciplină; se efectuau cercetările prealabile privind fapta, se aduceau la cunoștință motivele declanșării procedurii disciplinare persoanei condamnate. În termen de 24 de ore de la înregistrare, rapoartele de incident erau înaintate comisiei de disciplină, care stabilea un termen pentru întrunirea comisiei și efectuarea cercetării disciplinare. Comisia de disciplină informa persoana cu privire la acuzațiile care i se aduceau, analiza documentele de la dosar, audia persoana condamnată, după care se pronunța cu privire la fapta. Hotărârea comisiei de disciplină se comunica persoanei condamnate de îndată, sub semnătură, cu menționarea căii de atac existente și a termenului de exercitare a acesteia.

Din discuțiile purtate cu deținuții a reieșit că aceștia cunoșteau procedura disciplinară și dreptul de a contesta sancțiunile disciplinare primite, echipa de vizită putând constata că un procent de aproximativ 50% din sancțiunile aplicate fuseseră contestate de către persoanele private de libertate. Conform informațiilor primite de la persoanele private de libertate, sancțiunile au fost aplicate în urma efectuării cercetării disciplinare și a audierii deținuților.

Din examinarea situației de mai sus se remarcă, pe de o parte, **numărul mare de rapoarte de incident întocmite, de sancțiuni aplicate, dar și numărul mare de sancțiuni contestate. Totodată se observă ponderea mare a sancțiunii constând în suspendarea dreptului de a primi vizite pentru o perioadă de cel mult 3 luni, precum și a sancțiunii cu izolarea.** Pe cale de consecință, pentru abaterea disciplinară săvârșită deținuților li se suspendă, pe o perioadă de timp, **legătura cu familia. Or, conform Regulii nr. 43 (3) din Regulile Mandela adoptate de O.N.U., sancțiunile disciplinare sau măsurile restrictive nu presupun interzicerea contactelor cu familia. Aplicarea sancțiunii disciplinare constând în suspendarea dreptului la vizită afectează relația deținuților cu familiile și reduce rolul incluziunii sociale postliberare a persoanelor private de libertate.**

Cât privește aplicarea proporționată a sancțiunii disciplinare în funcție de abaterea săvârșită, în cadrul interviurilor cu persoanele private de libertate acestea s-au plâns de **ușurința prea mare cu care sunt întocmite rapoartele de incident, precum și de aplicarea sancțiunilor disciplinare de către Comisia disciplinară pentru încălcări ușoare ale regulilor de disciplină. În privința abaterilor disciplinare ușoare, administrația penitenciarelor este încurajată să utilizeze, în măsura posibilă, prevenirea conflictelor, medierea sau orice alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele, astfel cum se recomandă în Regulile Mandela (Regula nr. 38).**

Hrana zilnică era preparată, sub controlul și supravegherea personalului de specialitate, de către persoane private de libertate din penitenciar, care aveau efectuate analizele la zi. Blocul alimentar al unității era amplasat într-un pavilion separat, membrii echipei de vizitare fiind informați că, periodic, se efectuau lucrări de reparații și igienizare. Astfel, în perioada 2023-2024, a fost decapat tavanul din sala marmitelor și au fost refăcute tencuielile și finisajele cu glet, au fost refăcute parțial placajele cu gresie și faianță, au fost efectuate vopsitorii cu email alchizic și zugrăveli cu var lavabil antimucegai. De asemenea, în sala marmitelor au fost înlocuite hotele și a fost decapată pardoseala și refăcută din mozaic. Totodată, a fost refăcută instalația de scurgere și alimentare cu apă marmite, instalația electrică și tabloul electric, precum și căminul de scurgere

și colectare ape menajere. Blocul alimentar era dotat cu mașini de gătit alimentate cu gaz, marmite electrice, sistem de ventilație funcțional, agregate frigorifice, mobilier specific în stare corespunzătoare de curățenie și igienă, veselă din inox. Conform informațiilor primite de la personalul blocului alimentar, în același interval de timp, au fost achiziționate echipamente pentru blocul alimentar, cum ar fi: masă inox, raft inox, cimber inox (cărucior transport carne), lampă antiinsecte, aragaz, plită de gătit, mașină de spălat vase profesională, mașină de curățat cartofi, dulap frigorific, hotă evacuare aer, cuptor pe gaz și cuptor electric, marmită electrică, tigaie basculantă, spălător vase mari cu 2 cuve etc.

În Penitenciarul Iași era asigurată, de trei ori pe zi, o hrană variată, cu respectarea normelor în domeniu și a regulilor de igienă a alimentației, conform vârstei, stării de sănătate și naturii muncii prestate, cu respectarea convingerilor religioase asumate de deținut cu ocazia depunerii în penitenciar sau a aderării liber consimțite și dovedite la alte culte recunoscute de statul român, în perioada executării pedepsei. Pentru deținuții bolnavi se asigura numărul de mese și regimul alimentar recomandat de medicul locului de deținere.

De asemenea, administrația locului de deținere asigura dotarea necesară pentru distribuirea și servirea hranei, cu respectarea normelor stabilite de către Ministerul Sănătății, cu precizarea că hrana se distribuia în camerele de deținere în corpul de deținere B, iar în corpul de deținere D hrana se servea la sala de mese de la parterul clădirii.

Există un meniu al zilei întocmit și afișat la loc vizibil și erau prelevate probe alimentare în recipiente închise, etichetate în mod corespunzător, care erau păstrate timp de 48 de ore într-un frigider special destinat acestui scop, conform normelor sanitare în vigoare.

Conform informațiilor furnizate de către angajații unității, personalul medical verifică zilnic modul de respectare a condițiilor de preparare, distribuire și servire a hranei, precum și calitatea acesteia, totodată fiind selecționat și un reprezentant din rândul deținuților, care degustă hrana preparată.

La masa de prânz au fost servite la regimul comun borș de fasole, paste cu carne, măr, iar la regimul diabet supă de fidea, fasole păstăi cu carne, pâine, măr (ora 15-16). Echipa de vizită a inspectat hrana pregătită pentru servire la masa de prânz și a apreciat că aceasta corespundea din punct de vedere fizic și organoleptic.

Referitor la acordarea asistenței medicale, Penitenciarul Iași asigura asistența medicală primară și cea stomatologică a deținuților - consultații la cerere, la depunere, la transfer, la tranzit sau în caz de liberare precum și supravegherea pacienților internați în infirmerie, dispensarizarea bolnavilor cronici, controlul medical periodic al deținuților precum și asigurarea asistenței medicale de specialitate a acestora.

La data vizitei erau angajați 5 medici, dintre care: un medic de familie care îndeplinea și funcția de medic șef, un medic psihiatru, un medic specialist de medicina muncii, un medic specialist epidemiolog și un medic stomatolog. Aceștia aveau un program de lucru de 7 ore zilnic, între orele 8-15. **Existau și 4 posturi vacante de medic de medicină de familie, neexistând colaborări cu alți medici de specialitate. Penitenciarul avea angajați și un număr de 10 asistenți medicali, existând 2 posturi vacante.** Era asigurată continuitatea în asigurarea asistenței medicale. Din cei 10 asistenți, unul era asistent de igienă și unul de stomatologie. Unitatea avea

și un punct farmaceutic. **Având în vedere cele de mai sus, echipa de vizitare consideră necesară efectuarea demersurilor pentru ocuparea tuturor posturilor medicale.**

Instituția avea 2 cabinete medicale pentru persoanele private de libertate, câte unul pe fiecare pavilion de deținere. Există și un cabinet stomatologic dotat cu un scaun stomatologic și cu toate celelalte accesorii necesare, precum și o infirmerie în care erau tratați deținuții care prezentau probleme de sănătate, la data vizitei fiind internate un număr de 6 persoane. Penitenciarul Iași avea Autorizație Sanitară de Funcționare emisă de Direcția de Sănătate Publică a Județului Iași.

Referitor la situația medicală a deținuților, existau în perioada 2023-2024 următoarele categorii de afecțiuni: boli cardio-vasculare, boli digestive, boli psihiatrice și boli pulmonare. Existau și persoane care se deplasau cu ajutorul unui fotoliu rulant, precum și deținuți care aveau nevoie de însoțitor.

Referitor la activitatea de asistență medicală primară, în anul 2023 fuseseră înregistrate 25381 consultații de medicină generală, 934 consultații psihiatrie și 1529 consultații medicină dentară.

În ceea ce privește refuzurile de hrană, în anul 2023 fuseseră înregistrate 81 de cazuri, iar în anul 2024 – 24 de cazuri. A fost studiat și Registrul de refuz de hrană, observându-se că acesta cuprindea toate cazurile de refuz de hrană, fiind consemnate: motivele acțiunii de protest, ziua și ora când a început, încunoștiințarea persoanei respective despre posibilele consecințe ale refuzului, realizarea monitorizării stării de sănătate – puls, tensiune arterială, saturație în oxigen, greutate corporală, temperatură, glicemie. Era consemnată de asemenea identitatea personalului medical care efectua toate aceste servicii.

Referitor la internări, în anul 2023 fuseseră 75 în infirmerie, 104 în penitenciarele spital și 50 în alte spitale. În anul 2024 internările fuseseră următoarele: 8 în infirmerie, 35 în spitale penitenciar și 7 în alte spitale.

Echipa de vizitare s-a deplasat în cadrul infirmeriei penitenciarului, unde erau internați 6 pacienți împreună cu încă 1 persoană - însoțitor sănătos al persoanei cu dizabilități.

Au fost studiate în mod aleatoriu fișe medicale pentru deținuți, care conțineau informații despre diagnosticele anterioare depunerii în penitenciar, un examen clinic general, fișe de instruire medicală și de respectare a regulilor de igienă individuală și colectivă, buletine de analiză, scrisori medicale, consulturi de specialitate, rezultatul investigațiilor pentru depistarea tuberculozei și a bolilor cu transmitere sexuală – sifilis, fișă stomatologică, precum și un formular de consimțământ informat prin care aceștia își manifestau acordul pentru administrarea medicației prescrise de medicul specialist.

În ce privește programarea deținuților la consultații medicale, exista o evidență zilnică a acestora pe secții, în fiecare zi fiind consultate persoane din secții diferite, acoperindu-se astfel întregul efectiv al acestora. În cazuri acute, consultațiile erau asigurate de îndată, din relatările personalului medical rezultând faptul că zilnic se acordă un număr foarte mare de consultații, cu o medie de 50 de persoane.

Exista și un Registru de tratamente medicale unde erau consemnate toate tratamentele efectuate, cu indicarea denumirii medicamentului, a dozei, calea de administrare, ora administrării, semnătura deținutului.

Personalul medical a precizat echipei de vizitare faptul că nu existau sincope în furnizarea materialelor sanitare necesare. Rețetele medicale emise de medicii unității erau eliberate de o farmacie din afara penitenciarului, iar prin Spitalul-Penitenciar Târgu-Ocna se asigura un barem de medicamente și materiale sanitare.

A fost studiat Registrul de leziuni traumatiche și autoagresiune în care era consemnat un număr de 304 cazuri în anul 2023, iar în anul 2024 a fost înregistrat un număr de 40 agresiuni, de la început și până la data efectuării vizitei. În urma studierii acestui registru în mod aleatoriu, s-a constatat faptul că nu avea un format standardizat, dar fiecare caz de agresiune era înregistrat în mod distinct, existând informații despre: identitatea persoanei agresionate, despre modul de producere a evenimentului respectiv, un examen clinic care conținea descrierea anatomică a eventualelor leziuni, tratamentul primit, precum și anunțarea serviciului de urgență 112 în caz de traumatisme mai importante. Era asigurat dreptul persoanelor private de libertate de a solicita efectuarea unei expertize medico-legale, în acest caz fiind necesară formularea unei cereri către conducerea penitenciarului.

Exista o evidență a deceselor persoanelor private de libertate, în anul 2023 fiind înregistrate 3 decese (1 asfixie mecanică prin sugrumare, 1 insuficiență cardio-respiratorie acută cu diagnostice secundare: pleurezie stânga și pericardită purulentă, neoplasm bronho-pulmonar, precum și insuficiență cardio-pulmonară și edem pulmonar), iar în anul 2024 fiind un deces (insuficiență cardio-pulmonară și edem pulmonar).

Referitor la asigurarea hranei, aceasta era preparată în cadrul unității. Exista doar un pavilion al penitenciarului care avea o sală de mese, corespunzător dotată. Meniul era întocmit pe o perioadă de 10 zile, fiind asigurat un regim alimentar comun, cu diverse variante: pentru persoane tinere, pentru bolnavi, pentru persoanele care efectuau diverse munci, un menu adaptat vegetarienilor, precum și un regim specific celor cu diabet zaharat.

Referitor la acordarea asistenței psihologice, la data efectuării vizitei, în Penitenciarul Iași erau angajați 5 psihologi, dintre care 1 era în concediu de creștere copil. De asemenea, **3 posturi de ofițer psiholog erau vacante urmând a fi scoase la concurs.**

Din informațiile furnizate de către personalul de specialitate, a reieșit că, în anul 2023, persoanele private de libertate au beneficiat de convorbiri individuale de informare pe domeniile de asistență psihologică, socială și educațională, consiliere de specialitate în toate domeniile reintegrării, precum și proiecte și programe de reintegrare.

Din discuția cu personalul de specialitate al unității de detenție referitoare la atribuțiile și modul de desfășurare a activității sale, a reieșit că asistența personală, precum și consilierea deținuților se realizează la cerere/nevoie.

Un prim demers psihologic face referire la evaluarea psihologică a deținuților, care în cadrul Penitenciarului Iași era efectuată printr-un screening personalizat de evaluare psihologică. Acesta

evaluează aspecte precum: riscul de suicid, gestionarea agresivității, date referitoare la consumul de substanțe, date despre afecțiunile psihice, impulsurile sexuale și riscul de victimizare/marginalizare. Evaluarea psihologică este: inițială, periodică și finală.

Prin evaluarea psihologică inițială sunt investigate, imediat după depunerea în unitate, persoanele custodiate. Informațiile astfel obținute ajută psihologul și pe ceilalți specialiști ai echipei multidisciplinare în elaborarea recomandărilor și a planificării traseului execuțional penal, în funcție de nevoile, riscurile, abilitățile și deprinderile identificate. În continuare, se urmărește:

- identificarea și diagnosticarea corectă a problemelor de natură psihologică;
- identificarea nevoilor de intervenție și formularea recomandărilor, cu accent pe situațiile de criză (identificarea riscului suicidar etc.);
- menținerea nivelului optim de funcționare și evitarea exacerbării problemelor de natură psihică;
- identificarea situațiilor care prezintă risc pentru siguranța locului de deținere, a personalului sau a celorlalte persoane private de libertate;
- evaluarea potențialului adaptativ al persoanei private de libertate.

Principalele intervenții care se realizează în cadrul evaluării inițiale constau în identificarea factorilor psihologici relevanți pentru funcționarea persoanei și anume: nivelul intelectual, dinamica funcționării afective, capacitatea de gestionare a conflictualității interne, capacitatea de funcționare adaptativă, resursele de dezvoltare personală, eventualele patologii psihice.

Prin evaluarea psihologică de parcurs se reinvestighează nevoile și riscurile fiecărei persoane custodiate, pe traseul măsurii educative.

Evaluarea periodică se realizează pe parcursul executării măsurii și are rolul de a evidenția progresele ori regresele înregistrate de persoanele private de libertate în plan psihocomportamental, precum și, după caz, de a identifica alte riscuri și nevoi psihologice. Evaluarea psihologică investighează caracteristicile de personalitate cu influență asupra nevoilor criminogene, a factorilor de risc personal - raportați la siguranța individului, a celorlalte persoane private de libertate, a personalului, dar și la nivel instituțional - precum și al riscului de recidivă. Poate avea ca scop individualizarea unor condiții legate de cazare, schimbarea regimului de executare, măsurarea evoluției înregistrate ca urmare a implicării în programele recomandate anterior, respectiv de stabilire și includere a persoanei private de libertate în noi demersuri recuperative planificate pentru perioada următoare.

Evaluarea finală a persoanelor deținute reprezintă ultimul demers de specialitate realizat înainte ca persoana privată de libertate să fie analizată în cadrul Comisiei de propuneri pentru liberare din centru.

Membrii echipei de vizitare consideră că este necesară verificarea periodică, chiar la un interval scurt, a stării psihice a persoanelor aflate în penitenciar, deși persoanele deținute nu solicită asistență psihologică din diverse motive (nu sunt informate în acest sens, nu au curajul să facă astfel de demersuri, sau pur și simplu nu își conștientizează starea psihică), însă a sta într-un spațiu închis pentru perioade lungi, poate cauza febra cabinei*.

Asistența psihologică acordată are ca scop oferirea de sprijin calificat pentru soluționarea problemelor psihologice ale persoanelor internate în vederea reintegrării sociale.

Activitățile de asistență psihologică pot fi desfășurate individual sau în grup, în cabinetul de psihologie, sau în alte spații special amenajate. În perioada de carantină și observare se studiază comportamentul și personalitatea deținuților, se desfășoară activități de evaluare a nevoilor psihologice, în scopul stabilirii ariilor de intervenție și asistență.

Demersurile de asistență psihologică se desfășoară individual sau colectiv, fiind structurate în programe și activități de tip obligatoriu, opțional sau facultativ. Printre programele desfășurate se regăseau:

- program de asistență psihologică specifică pentru reducerea manifestărilor agresive/violente;
- program specific de asistență psihosocială destinat foștilor consumatori de droguri;
- program specific de asistență psihosocială destinat celor cu antecedente în dependența de alcool;
- program specific de asistență psihosocială destinat reducerii recidivei în abuzurile sexuale;
- program specific de asistență psihosocială destinat persoanelor cu afecțiuni psihice;
- program de asistență psihologică generală pentru autocunoaștere și dezvoltare personală;
- proiect de activitate pentru diminuarea comportamentului agresiv și a violenței.

Cu privire la programele de mai sus, membrii echipei opinează că ar fi oportună desfășurarea unor programe și activități care să aibă la bază susținerea atitudinii asertive a deținuților, identificarea resurselor interne și externe, informarea cu privire la viața afectivă și sexuală (lacunele din acest domeniu pot crea nevoi criminogene și reiterarea unui comportament antisocial).

Din informațiile primite de la personalul de specialitate, a reieșit că în penitenciar erau înregistrați 62 de deținuți, care participau la cursuri de instruire școlară. Acestea se realizau conform prevederilor legale cu personal desemnat de I.S.J. Iași, respectiv personalul Școlii profesionale nr. 41 Iași. **Deși anterior vizitei s-a organizat și un program de alfabetizare, nu mai erau constituite grupe din cauza lipsei unui spațiu adecvat pentru desfășurarea activității. Membrii echipei de vizitare consideră oportun ca deținuții să fie încurajați să participe la școală și la programele de asistență disponibile, precum și să desfășoare o muncă în unitatea de detenție, pe care, eventual să o poată practica și după eliberare. De asemenea, administrația penitenciarului ar trebui să identifice soluții privind insuficiența spațiului de desfășurare a acestor activități.**

În vederea desfășurării activităților de reintegrare socială, existau spații precum: 2 cluburi de educație, 2 cabinete de activități educative, 4 cabinete de asistență psihosocială, 1 capelă, 1 studio radio-TV, 1 sală de sport. În ceea ce privește nevoia de informare și comunicare, a reieșit că deținuții pot menține legătura cu familia și cei apropiați (telefon), pot citi (există bibliotecă) sau scrie.

La data vizitei, în Penitenciarul Iași era prezentă o echipă de producție cinematografică, pentru punerea în practică a unui proiect denumit "Nicio faptă bună", care consta în realizarea unui

film, la care vor participa peste 100 de deținuți și care, ulterior, va participa la Festivalul Internațional de film pentru inchișori, care se va derula anul acesta în Polonia.

În număr de 187 deținuți erau implicați în activități, astfel :116-deservire, iar 71-prestări servicii. Printre activitățile desfășurate se regăseau: manipulare marfă, lucrări necalificate de curățenie și igienizare, lucrări necalificate de montare și asamblare piese, săpături.

În cadrul discuțiilor purtate, persoanele deținute nu au raportat acte de violență/tortură exercitate asupra lor de către personal. Acestea au afirmat că există o comunicare oportună între ei și cei ce îi supraveghează, că sunt tratați corespunzător și că, pe durata șederii (până la efectuarea vizitei inclusiv), nu au fost supuși unor rele tratamente și nu s-au confruntat cu situații de violență sau abuz fizic/psihic din partea supraveghetorilor. Pe de altă parte, sancțiunile și abaterile disciplinare, raportat la primul trimestru din 2024, sunt numeroase, **fiind deținuți care consideră că măsurile de sancționare sunt drastice față de alte penitenciare**. Cel mai adesea deținuții se lovesc sau distrug lucruri, ceea ce relevă faptul că **gradul de violență și agresivitate este ridicat**. Conform cercetătorului comportamentului uman Leonard Berkowitz, doi factori importanți în manifestarea comportamentului agresiv sunt: frustrarea și condițiile de mediu adecvate pentru agresiune. Frustrarea este emoția pe care oamenii o simt atunci când apar blocaje în atingerea unui scop, în împlinirea unei dorințe sau a unei nevoi. Astfel, conform celor menționate, este de așteptat ca în penitenciar să întâlnim o rată înaltă în ceea ce privește comportamente agresive și violență, **importante fiind în continuare strategiile de prevenție și diminuare a acestor fenomene**.

Referitor la activitatea de asistență socială desfășurată în penitenciar, la nivelul Sectorului Reintegrare Socială din cadrul Penitenciarului Iași erau prevăzute 5 posturi de asistent social, dintre care 4 posturi erau ocupate și unul vacant, iar unul dintre cei 4 asistenți sociali angajați era detașat la o altă unitate penitenciară. În consecință, **la momentul vizitei, activitatea de asistență socială era asigurată de 3 asistenți sociali**. Potrivit informațiilor primite de la conducerea penitenciarului, în anul 2023 au fost organizate concursuri pentru ocuparea unor posturi, inclusiv a postului vacant de asistent social. **Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că se impune intensificarea demersurilor pentru ocuparea postului vacant de asistent social, mai ales având în vedere fenomenul de supraaglomerare, la momentul vizitei fiind înregistrate în custodia penitenciarului 643 de persoane private de libertate**.

Din informațiile primite de la personalul unității, a reieșit că toți asistenții sociali angajați ai penitenciarului dețineau avize de exercitare a profesiei, fiind înscriși în Registrul Național al Asistenților Sociali din România.

Activitatea asistenților sociali din cadrul Penitenciarului Iași cuprindea toate activitățile derulate cu persoanele private de libertate cu scopul creșterii șanselor de reinserție socială și prevenire a recidivei. Asistența socială oferită persoanelor private de libertate în penitenciar presupunea desfășurarea activităților de evaluare, consiliere, mediere socială, implementarea programelor sociale și educaționale, precum și alte activități conform legislației aplicabile unității, precum și a obiectivelor specifice enunțate în actele normative de organizare și funcționare ale Penitenciarului Iași. Asistența oferită persoanelor private de libertate pentru menținerea relației cu

familia se concretiza în medierea relațiilor cu membrii acesteia pentru consolidarea mediului de suport, precum și acordarea sprijinului pentru identificarea și accesarea resurselor necesare reintegrării psihosociale.

Programele de asistență socială derulate în penitenciar erau adaptate în funcție de nevoile și riscurile identificate și urmăreau formarea și dezvoltarea deprinderilor sociale, precum și îmbunătățirea relațiilor cu mediul de suport. Fiecare program de asistență socială derulat în penitenciar avea constituită o mapă documentară cuprinzând informații referitoare la descrierea programului, calendarul implementării acestuia, grup țintă, participanți, evaluări. În anul 2023 s-au efectuat 618 consilieri pe domeniul asistenței sociale și 389 demersuri de mediere cu instituții/ONG-uri/apartinători. La nivelul penitenciarului, din totalul populației carcerale, 406 persoane aveau copii minori sau majori.

Referitor la activitățile cultural-educative, de petrecere a timpului liber și sportive, s-a remarcat faptul că în cadrul Penitenciarului Iași funcționau două biblioteci cu un fond de carte cumulativ de peste 2000 de volume de carte, reviste și publicații. În baza unui Protocol de colaborare cu Biblioteca “Gh. Asachi” Iași se făcea reînnoirea unui număr considerabil de volume de carte, cu o frecvență de două ori pe an. Programul bibliotecii era gândit în așa fel încât fiecare secție de deținere să beneficieze de o zi pe săptămână pentru activitățile de împrumut/schimb de carte. Potrivit datelor furnizate de personalul penitenciarului, numărul deținuților care frecventau activitățile de bibliotecă era mult mai ridicat în cazul regimurilor de detenție deschise și semideschise în comparație cu regimurile arestați preventivi, închise și maximă siguranță (aproximativ 20 persoane private de libertate de la regimurile deschise și semideschise pe lună, față de 10-12 persoane private de libertate deținute în celelalte regimuri de detenție). Pentru exercitarea dreptului la plimbare zilnică existau 12 curți de plimbare dotate cu grup sanitar și apă curentă.

Pentru desfășurarea activităților sportive, penitenciarul dispunea de o sală de sport dotată cu aparate de fitness și masa de tenis, un teren de sport cu bitum unde se desfășurau sporturi de echipă (fotbal, baschet etc.) și un teren de fotbal cu iarbă, unde se organizau și desfășurau meciuri de fotbal cu colaboratori externi, împreună cu persoane private de libertate selecționate.

Competițiile sportive erau organizate în baza Calendarului sportiv anual – campionate de fotbal, șah, organizate trimestrial cu toți deținuții. Lunar se organiza câte o competiție sportivă pe fiecare secție de deținere – tenis de masă, șah etc. La sala de sport din interior se organizau zilnic, pe baza programului lunar, activități sportive (culturism, fitness, tenis de masă).

Periodic, se organizau întâlniri de lucru cu personalități sportive din Iași, în baza Proiectului de activitate denumit “De vorbă cu personalitățile locale” unde erau invitați colaboratori externi și participau cu precădere deținuți din categoria Tineri, cu vârste cuprinse între 18 și 21 ani. În anul 2023, persoanele private de libertate din cadrul Penitenciarului Iași au participat la concursul internațional de șah, organizat de Federația Română de Șah, obținând rezultate bune. **Totuși, unele dintre persoanele private de libertate intervievate în timpul vizitei au declarat că posibilitatea participării la activitățile sportive, conform programărilor, este foarte redusă în raport cu dorințele personale. Referitor la acest aspect,**

membrii echipei de vizitare consideră că persoanele private de libertate ar trebui să aibă acces cu o frecvență rezonabilă la activități sportive.

Oferta de programe și activități educative, de asistență psihologică și asistență socială pe anul 2024 propunea deținuților, pe aria de intervenție asistență socială, o serie de programe și activități de grup sau individuale concepute cu scopul creșterii șanselor de reinserție socială și familială post-liberare:

- Program de dezvoltare a abilităților sociale;
- Program de dezvoltare a abilităților decizionale în situații de risc infracțional;
- Grup de progress, creștere și dezvoltare “Începe acum, cu ceea ce ai!”;
- Grup de intervenție “în acord sau în dezacord cu ceilalți”;
- Activități individuale de evaluare socială;
- Activități individuale de consiliere pe probleme sociale.

Activitățile de școlarizare și alfabetizare se realiza de către personalul Școlii Profesionale nr.41 Iași, cu personal didactic desemnat de către Inspectoratul Școlar Județean Iași. La momentul vizitei, 62 de persoane private de libertate frecventau cursurile școlare. Alfabetizarea persoanelor private de libertate se realiza cu personalul aceleiași școli dar, ca urmare a lucrărilor de reconsolidare și modernizare a corpului de clădire în care se desfășura activitatea de școlarizare, nu existau la momentul vizitei grupe de alfabetizare. Penitenciarul Iași custodia un deținut care frecventa cursuri universitare la distanță.

Activitățile circumscrise asistenței moral-religioase a persoanelor private de libertate erau organizate, susținute și coordonate de preotul capelan al penitenciarului și se desfășurau în cluburile și cabinetele de pe secții, precum și într-un spațiu special amenajat pentru slujbele Bisericii Ortodoxe Române. Exista o capelă într-un corp al penitenciarului dar, din cauza lucrărilor de consolidare și renovare a respectivului corp de clădire, capela a fost desființată temporar, urmând să fie refăcută după finalizarea lucrărilor.

Referitor la posibilitatea persoanelor private de libertate de a efectua munci în interiorul penitenciarului sau în exterior - potrivit datelor furnizate de angajați penitenciarului, numărul mediu lunar de persoane implicate în diverse munci era de 187 deținuți, dintre care la deservire activau 116 persoane, iar la prestări servicii 71 persoane. Deținuții care prestau munci în afara penitenciarului la diverși agenți economici (6 unități comerciale și Universitatea pentru Științele Vieții) efectuau munci necalificate: manipulare marfă, întreținere plantații pomicole, curățenie și igienizare, asamblare piese, execuție mozaic etc.

Aspecte desprinse din interviurile cu persoanele private de libertate

Deși hrana servită în ziua vizitei a fost degustată de membrii echipei de vizitare și a fost apreciată ca fiind corespunzătoare din punct de vedere al gustului, aspectului și mirosului, **unele persoane private de libertate s-au plâns de calitatea acesteia, menționând și faptul că în ziua vizitei, întâmplător, hrana servită a fost mai bună decât de obicei.**

De asemenea, mai multe persoane interviuate s-au plâns de **prețurile “exagerat de mari” practicate de magazinul din incinta penitenciarului.** În acest sens, conducerea penitenciarului

a comunicat membrilor echipei de vizitare că prețurile practicate de agentul economic sunt verificate periodic de către o comisie special constituită în acest sens care, în urma activității desfășurate, notifică operatorul economic în scris cu privire la eventualele neconformități privind prețurile și calitatea produselor comercializate.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

a) Conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Gestionarea supraaglomerării în cadrul Penitenciarului Iași, în condițiile în care la momentul vizitei supraaglomerarea era evidentă - 157% din capacitatea legală, astfel încât să fie evitate eventualele probleme grave care ar putea fi generate în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.
2. Angajarea pe posturile vacante a personalului medical, psihosocial și din sectorul operativ necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Iași.
3. Asigurarea fondurilor necesare defășurării în bune condiții a tuturor activităților din cadrul Penitenciarului Iași (îmbunătățire condiții de cazare pentru persoanele private de libertate, lucrări de consolidare, modernizare și extindere clădiri, îmbunătățire condiții de lucru pentru personal, alte cheltuieli personal și bunuri și servicii etc.).

b) Conducerii Penitenciarului Iași, județul Iași să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu mobilierul necesar pentru păstrarea bunurilor și obiectelor personale, igienizarea băilor și a camerelor de deținere, precum și efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite.
2. Continuarea și finalizarea acțiunilor la obiectivul "Consolidare, modernizare și extindere Corp A", precum și repararea și igienizarea grupurilor sanitare pentru personal.
3. Reluarea demersurilor în vederea ocupării postului vacant de asistent social.
4. Identificarea unor soluții pentru a asigura participarea persoanelor private de libertate la activități sportive derulate în penitenciar, cu o frecvență rezonabilă.
5. Finalizarea lucrărilor pentru construirea unui nou sector vizite, conform nevoilor specifice persoanelor private de libertate din Penitenciarului Iași, având în vedere că, la momentul efectuării vizitei s-a putut observa o activitate intensă la sectorul vizite.
6. Desfășurarea în mod permanent de instruirii și formări profesionale cu privire la gestionarea situațiilor neprevăzute, precum și la legislația națională și internațională privind drepturile omului.

7. Efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite, având în vedere că la data efectuării vizitei în unele camere fusese semnalată prezența insectelor dăunătoare.
8. Utilizarea, în măsura posibilă, pentru prevenirea conflictelor, a medierii sau oricăror alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele, astfel cum se recomandă în Regulile Mandela (Regula nr. 38).
9. Organizarea mai riguroasă a timpului destinat desfășurării activităților administrativ-gospodărești, de curățenie, de igienă, astfel încât toate persoanele private de libertate să participe periodic la aceste activități, punând în aplicare art. 81, litera d) din Legea nr. 254/2013 care prevede că deținuții au obligația ”să respecte regulile de igienă individuală și colectivă în camera de deținere și în alte spații comune.”
10. Ocuparea posturilor de psiholog vacante din statul de funcții, pentru a eficientiza interacțiunea dintre psiholog-deținut.
11. Verificarea periodică, chiar la un interval scurt, a stării psihice a persoanelor aflate în centru de detenție, deși persoanele deținute nu solicită asistență psihologică din diverse motive (nu sunt informate în acest sens, nu au curajul să facă astfel de demersuri, sau pur și simplu nu își conștientizează starea psihică), însă a sta într-un spațiu închis pentru perioade lungi, poate cauza febra cabinei*.
12. Încurajarea deținuților să participe la școală și la programele de asistență disponibile, încurajarea de a desfășura o muncă în unitatea de detenție, pe care, eventual să o poată practica și după eliberare.
13. Desfășurarea unor programe și activități care să aibă la bază susținerea atitudinii asertive a deținuților, identificarea resurselor interne și externe, informarea cu privire la viața afectivă și sexuală (lacunele din acest domeniu pot crea nevoi criminogene și reiterarea unui comportament antisocial).
14. Identificarea unei soluții privind insuficiența spațiului de desfășurare a diverselor activități (cum ar fi programele care au ca scop alfabetizarea deținuților).
15. Continuarea verificărilor periodice, de către o comisie special constituită în acest sens, a activității desfășurate de către operatorul economic.

